

Gascus...», tot i que deixa oberta la possibilitat que Bernat en fos l'iniciador i Ramon Guasc el fundador o l'edificador del monestir. En aquest apartat repassa també, de manera documentada, el priorat de Santa Maria de Roca Rossa des de Guillem Arnau (1185-1196) fins a la davallada del priorat el s. xvi, a la vegada que va fent un excel·lent repàs històric i econòmic del monestir.

Després de l'apartat més històric, Josep M. Pons Guri ens mostra, amb quatre pinzellades erudites avalades per la documentació, el contingut i l'evolució jurídica de la documentació del cartoral (pp. 19-31), reforçant la seva tesi amb profusió de notes a peu de pàgina i amb transcripcions parcials del cartoral.

Dedica l'última part de la introducció (pp. 31-33) a explicar l'edició present. Ens assabenta que molt pocs documents han estat publicats abans i, en cas contrari, ens dona referències bibliogràfiques a peu de pàgina de cada un d'aquests.

L'edició dels textos (pp. 37-320) segueix la introducció. Aquests van precedits d'una breu rúbrica que dona idea del contingut respectiu, encapçalats pel número d'ordre del còdex amb indicació de la data i del foli on es troben. Omet el regest a la capçalera de cada document, que, en canvi, consignarà en un capítol a part en ordre cronològic.

En un capítol a part (pp. 323-327) consigna la documentació complementària del cartoral de Santa Maria de Roca Rossa, que consta de quatre documents. Tres es troben a l'Arxiu Històric Fidel Fita i un altre a l'Arxiu Capitular de Solsona.

L'apartat següent (pp. 329-364) ens ofereix un sumari cronològic de la documentació en forma de regestos, que resulta un instrument valuosíssim.

Tot seguit (pp. 365-372), ens presenta una relació de notaris i escriptors i després, en un capítol a part (pp. 375-391), un apèndix que té tres documents. El primer, amb data del 22 de gener de 1383, que és una visita pastoral al monestir de Santa Maria de Roca Rossa que es troba a l'Arxiu Diocesà de Girona. El segon, datat el 3 de març de 1407, és la sentència arbitral sobre la manutenció, els emoluments i les obligacions del prior i els canonges del monestir, que es troba a l'Arxiu Capitular de Solsona. El tercer, amb data de 4 de març de 1667, és la visita pastoral del bisbe Josep Ninot a Roca Rossa i es troba a l'Arxiu Diocesà de Girona.

Per acabar, Josep M. Pons Guri ens ofereix els imprescindibles índexs onomàstics i toponòmics que identifiquen els personatges i llocs (pp. 395-413).

Carme Bello i Urgellés

**RUTH SCODEL, *The Trojan
Trilogy of Euripides*,
Vandenhoeck und Ruprecht,
Göttingen 1980
(Hypomnemata; Heft 60).**

L'any 415 aC, Eurípides va aconseguir el segon premi en les Grans

Dionísiaques amb l'*Alexandre*, el *Palamedes*, les *Troianes* i la seva obra satírica *Sísif* (cf. Ael. «Varia Historia», II, 8 i l'escoli d'Aristòfanes a les *Aus*, v. 842).

El problema que s'ha plantejat des de fa temps és si Eurípides es proposava amb aquestes obres de reviscolar l'antiga estructura trilògica del temps d'Èsquil o si es tractava només d'un agrupament heteròclit de temes sense connexió. Avui, tanmateix, podem dir amb tota certesa que aquest agrupament seguia les pautes de la «convenció» d'aleshores, malgrat alguna excepció.

Aquest és, doncs, l'objectiu global del llibre de Ruth Scodel: intentar reconstruir l'*Alexandre* a partir dels pocs fragments papiraris que ens han pervingut, conjecturar les línies argumentals i ideològiques del *Palamedes*, per tal d'esbrinar el veritable sentit de les *Troianes* i així poder anar més enllà en l'interpretació de la «Trilogia troiana» i del drama satíric *Sísif*.

Hom podria pensar que el propòsit del llibre es sosté sobre «sorra» pel caràcter tendencios i especulatiu dels seus arguments. Creiem, però, que la reconstrucció d'una tragèdia no és quelcom de més quimèric ni menys interessant que la reconstrucció arqueològica que es fa d'un temple grec i que, tanmateix, ningú gosa posar en dubte. Amb tot, som conscients que una tasca com la que ha emprès Scodel és delicada i difícil si pensem en la imaginació i el geni d'Eurípides, tan superior a la de molts dels seus imitadors i crítics.

Segons que assenyala la filòloga anglesa, la seva obra segueix els as-

saigs de Gilbert Murray sobre el tema. Malgrat que Scodel no ho declari obertament, el terme «paracharaxis», encunyat per Murray per expressar la idea tràgica comuna a les tres obres, i que ell explica amb els termes «... the-things called good ara those that should be called evil, the things pursued those that should be fled from...» és, al nostre entendre, un dels *leitmotifs* que la nostra autora empra per la seva demostració de la interrelació temàtica de les quatre peces de la tetralogia.

Quant al *Palamedes*, dissentim amb Scodel en els seus presupòsits quan analitza l'*agon* d'aquesta tragèdia perduda, basant-se en la *Defensa de Palamedes* del sofista Gòrgias, com a font literària principal d'Eurípides. Tampoc creiem que fos l'*Encomi d'Helena* del mateix Gòrgias la font de l'*agon* de les *Troianes*. Scodel sembla que oblidia la cronologia d'aquest encomi apuntada per Preuss (*De Eurip. Helena*, Leipzig, 1911) entre les *Troianes* i l'*Helena* d'Eurípides i, per tant, posterior a l'obra de Gòrgias. Per altra banda, el *Palamedes* és datat abans del 411 aC per E. Maas (*Hermes*, xii, 1887, 579). Blass (*Att. Bereds.* I, 77, 3) confirma la nostra opinió quan diu: «Die Tragödie des Euripides ist die —von Gorgias im Palamedes— benutzte nicht.» No ignorem, però, que Pohlenz (*Nachr.d.Gött. Ges. d. Wiss.*, 1.9205 i d'altres dataren l'*Encomi d'Helena* abans de les *Troianes*; tanmateix, Scodel no fa esment de les dificultats cronològiques i munta la seva reconstrucció sobre hipòtesis encara no totalment aclarides.

En la seva reconstrucció del *Palamedes*, un cop analitzades les diferents temptatives per esbrinar quin era el seu argument, d'acord amb els fragments conservats i la tradició indirecta, arriba Scodel a la conclusió que la versió d'Hígi és la mostra més propera a l'obra eurípida. Nauck (Tr. Gr. Fr. p. 541) ja havia suposat que Hígi «reproduïa l'argument», i tanmateix Scodel no l'esmenta.

Scodel compara temàticament i lingüísticament les tres tragèdies per tal de demostrar uns principis ideològics i una sèrie d'antítesis comunes a totes elles, com són l'*eikos* sofistic, la igualtat basada en la *phýsis*, la crítica de la religió «olímpica», etc. No vol, tanmateix, fer de l'Eurípides del 415 aC un simple propagandista de la sofística o de la crítica a l'olimpisme, ja que, com ella assenyala, Eurípides és certament «un home difícil i ambigu».

Creiem, tanmateix, que Scodel ha sabut trobar una mesura justa entre l'excés d'imaginació d'alguns crítics i la severitat d'obres com la de Nauck i d'altres, que, basant-se en els textos, tracta només de classificar-los.

Les conclusions a què arriba Scodel ens semblen molt encertades. Ha sabut veure molt bé el «caràcter sofistic» de la «trilogia troiana», els problemes ètics, teològics, i socials que planteja, la base irracional de l'univers que es desprèn d'aquestes tragèdies, i que l'única sortida que resta als personatges és una certa consolació en la «glòria» que cantaran les posteriors generacions.

Josep Antoni Clua

David SIDER & HENRY W. JOHNSTONE, *The Fragments of Parmenides*, Bryn Mawr Greek Commentaries, Pennsylvania 1986.

El poema de Parménides cuenta ya con una ingente cantidad de estudios e *hipómnemata* de toda clase que abarcan todo el complejo sistema filosófico del eleata. Sin embargo, menos frecuentes son las notas léxicas y gramaticales que clarifiquen, de un modo filológico y exegetico, lo que la filosofía, por sí sola, no alcanza a dilucidar. El libro que reseñamos es una excelente aportación en este sentido.

Su prefacio nos indica, desde un principio, cuales son los objetivos que persigue: «These lexical and grammatical notes are meant not as a fullscale commentary but as a clear and concise aid to the beginning student. The editors have been told to resist their critical impulses and to say only what will help the student read the text. Our commentaries, then, are the beginning of the interpretative process, not the end.» En realidad conviene advertir que dichas apreciaciones pueden obviar, a simple vista al menos, los resultados efectivos que este trabajo ha conseguido, así como su utilidad. Resultados y utilidad que superan en mucho, como veremos, el ámbito iniciático del «beginning student».

Indiquemos, de momento, cual es la distribución general de la obra, así como otros datos de interés. En primer lugar, lo relativo al texto griego. Estos comentarios están ba-